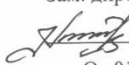


МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Северная Осетия-Алания
Алагирский район
МБОУ СОШ с.Майрамадаг

Рассмотрено на заседании
педагогического совета
Протокол №1
от 31.08.2022г.

«Согласовано»
Зам. директора по УВР
 Ваниева Л.О.
От 01.09.2022г.

«Утверждено»
Директор
 Гелиева Ф.С.
Приказ №233
От 01.09.2022г.



Рабочая программа

по осетинскому языку

в 11 классе

на 2022-2023 учебный год

Составитель: Хубаева Людмила Рафаеловна
Учитель осетинского языка и литературы

Тематикон пълан 11 къл. (къуыри 1 сах., æдæппæтæй 33 сах., уыдонæй 3 сах. – контролон куыстытæ)

Нымæц	Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызты Характеристкæ	Хæдз. куыст
		8-9 кълæсты синтаксисæй рацыд æрмæ г фæлхат кæнын (12 сах.)			
	1.	Дзырдбаст	Дзырдбасты æмбарынад. Дзырд, дзырдбаст æмæ хъуыдыйад – иумæйаг миниуджытæ æмæ хицæндзинæдтæ. Дзырdbæстыты хуызтæ сæ арæзмæ гæсгæ æмæ сæйраг дзырды морфологион арæзмæ гæсгæ. Дзырдбасты хæйтты æхсæн ахастытæ. Дзырдбасты анализы схемæ.	Дзырдбасты тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Дзырдбасты тыххæй раиртæстытæн анализ кæнын. Дзырдбаст, дзырд æмæ хъуыдыйады сæйраг миниуджытæ бæрæг кæнын. Тексты алыхуызон дзырdbæстытæ агурын æмæ сæ рафыссын. Дзырдбаст дзырдимæ æмæ хъуыдыйадимæ барын æмæ хатдзæгтæ кæнын. Схемæмæ гæсгæ дзырdbæстытæ æвзарын.	



			<i>Ныхасы рæзт</i> Ирон æвзаг. Скъуыддзаг Хаджеты Т. Æмдзæвгæ «Ме 'взаг»-æй. Цыбыр текст академик А.М. Шегрены тыххæй*.	Æмдзæвгæйы мидисыл æрныхас кæнын, хи хъуыдытæ дзурын. Раст хъуыды бæрæг кæнын æмæ йæ аргументтæй фидар кæнын. Генеалогиион бæласы нывмæ гæсгæ ирон æвзаджы тыххæй дзурын, йæ бынат ын индоевропæйаг æвзæгты æхсæн бæрæг кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.	
	2.	Дывæрсыг Хъуыдыйад	Дывæрсыг хъуыдыйады æмбарынад. Дывæрсыг хъуыдыйады хуызтæ: цыбыр, даргъгонд. Хуымæтæг хъуыдыйæдты хуызтæ загъды нысанмæ гæсгæ. Хъæрон æмæ æнæхъæрон хъуыдыйæдтæ. Сæйрат зæгъыны фæрæзтæ. Зæгъинаджы хуызтæ. Комкоммæ æмæ фæрссаг æххæстгæнæнтæ. Æрхæцæн нысæнттæ дывæрсыг хъуыдыйады.	Агурын тексты дывæрсыг хъуыдыйæдтæ амынд миниуджытимæ. Дывæрсыг хъуыдыйæдты арæст æвзарын æмæ хатдзæгтæ кæнын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрын æмæ пунктограммæтæ æмбарын кæнын. Хъуыдыйæдтæ дарддæр ахæццæ кæныны æмæ дывæрсыг хъуыдыйады тыххæй нихас кæнын. Дывæрсыг хъуыдыйад æвзарын. Таурæгъон, фарстон æмæ разæнгардгæнæн хъуыдыйæдты структурæйæн анализ кæнын æмæ раст хатдзæгтæм æрцæуын. Хъуыдыйады хуыз загъды нысанмæ гæсгæ ивын. Зæгъинаджы хуызтæ фæлхат кæнын. Æххæстгæнæны тыххæй раиртæст кæсын. Абарын цыбыр номивджытæй загъд æххæстгæнæнты бынат хъуыдыйады ирон æмæ дыгурон диалектты.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхъæлæсонты къордты растфыссынад: орфограммæ æмхъæлæсонты ассимиляци	Ивгъуыд афоны мивдисджыты растфыссынад æмбарын кæнын. Дзырдтæн фонетикон анализ кæнын, орфограммæтæ бамбарын кæнын.	

			<i>Ныхасы рæзт</i> Ирон æвзаг. Цыбыр текст академик Вс.Ф. Миллеры тыххæй*. Текст «Ирон æвзаг» - проф. Тахъазты Х. наукон уацæй скъуыддзаг.	Текст бакæсын æмæ фæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты стиль бæрæг кæнын æмæ аргументтæ хæссын. Тексты иу хай æндæр стилæй ныффыссын æмæ йын анализ скæнын. Амынд дзырдтæ синонимтæй ивын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын. Фæрстыты хуызы тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Конспекты мидис æмæ арæзты тыххæй раиртæст кæсын æмæ йæ æвзарын. Тексты конспект фыссын.	
	3.	Иувæрсыг Хъуыдыйæдтæ	Иувæрсыг хъуыдыйæдты æмбарынад. Сæ мидисон æмæ структурон миниуджытæ. Иувæрсыг, дывæрсыг æмæ æнæххæст хъуыдыйæдты абарст. Мивдисæгон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Бæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Æбæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.	Иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ барын. Иувæрсыг æмæ æнæххæст хъуыдыйæдтæ барын. Радзурын иувæрсыг, дывæрсыг æмæ æнæххæст хъуыдыйæдты мидис æмæ арæзты хзицæндзинæдты тыххæй. Лæвæрд фразетæй (миниуджыты бæрæггæнæнтæй) пайда кæнгæйæ, раиртæстытæ саразын æмæ сæ ныффыссын. Тексты иувæрсыг хъуыдыйæдтæ агурын. Сæ хуыз сын бæрæг кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ схемæмæ гæсгæ æвзарын. Иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызты тыххæй раиртæст кæсын æмæ йын анализ кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæй дывæрсыг хъуыдыйæдтæ аразын, цы ивддзинæдтæ æрцыдис, уыдон æргом кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджытæ хъæугæ цæсгомон формæты æвæрын. Мивдисджыты растфыссынад æмбарын кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны паддзахадон арæзт. Цыбыр текст Ирыстоны тырыса æмæ гербы тыххæй*. Диалог Ирыстоны паддзахадон нысæнтты тыххæй*.	Ирыстоны тырыса æмæ гербы тыххæй текст кæсын, ног информаци дзы агурын. Тексты мидисыл ныхас кæнын. Ирыстоны паддзахадон нысæнтты тыххæй диалог рольтæм гæсгæ кæсын. Диалогон ныхасы миниуджытæ бæрæг кæнын.	

			Джыккайты Ш. æмдзæвгæ «Лидзæгæн»	Æмдзæвгæ бакæсын æмæ сæргонд æмбарын кæнын. Æмдзæвгæйы темæ æмæ идейæ æмбарын кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.	
4.	Иувæрсыг Хъуыдыйæдтæ		Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.	Иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдты мидисон æмæ структурон хицæндзинæдты тыххæй дзурын. Тексты иувæрсыг хъуыдыйæдтæ агурын. Иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдтæй фысгæ ныхасы пайда кæнын (пълан аразын). Иувæрсыг хъуыдыйæдтæй дзургæ ныхасы пайда кæнын. Æмдзæвгæйы иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдтæ арын æмæ сын сæ мидис бæрæг кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ рафыссын æмæ сæйраг уæнджы миниуджытæ бæрæг кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхæлæсонты къордты растфыссынад. Дзырдарæзтон æвзæрст. Ныхасы хæйтты морфологион миниуджытæ æмæ синтаксисон функцитæ.	Текстæй скъуыддзаг фыссын, цухгонд дамгъæтæ æвæргæйæ. Цухгонд дамгъæтимæ дзырдты растфыссынад бæрæг кæнын. Дзырдтæ сæ кондмæ гæсгæ æвзарын. Дзырдарæзтон схемæтæ аразын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны паддзахадон арæзт. Текст «Ирыстоны паддзахадон арæзт»* Цомайты Р. Æмдзæвгæ «Мæ Ирыстон» Хъодзаты Æ. Æмдзæвгæ «Чысыл урс къæбыс»	Текст бакæсын, сæйраг информаци хицæн кæнын. Алы абзацы дæр сæйраг хъуыды æвдисæг хъуыдыйад арын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Ирыстоны паддзахадон арæзтмæ хи цæстæнгас æвдисын. Тексты мидис дзурын. Тексты конспект кæнын. Конспекты хуызты тыххæй уацимæ зонгæ кæнын. Конспекты хуызты тыххæй дзурын.	
5.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ		Æмхуызон уæнгты æмбарынад. Æмхуызон æмæ алыхуызон бæрæггæнæнтæ. Цыбыр æмæ даргъгонд æмхуызон уæнгтæ.	Æмхуызон уæнгты æмбарынад фæлхат кæнын. Æмхуызон уæнгты тыххæй наукон уацы хицæн абзацтæ кæсын æмæ сæ, кæрæдзи фæдыл раст равæргæйæ, æххæст текст аразын. Раиртæсты тезистæм хъæугæ дæнцæгтæ æвзарын.	

			Бæттæгтæ æмхуызон уæнгтимæ. Æрхæцæн нысæнттæ æмхуызон уæнгтимæ. Иугæнæг дзырдтæ, сæ бынат хъуыдыйады æмæ æрхæцæн нысæнттæ иугæнæг дзырдтимæ.	Раиртæсты пункттыл ныхас кæнын. Тексты хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ агурын æмæ сæ фыссын. Æмхуызон уæнгтимæ хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæ æвæрын æмæ сæ æмбарын кæнын. Æмхуызон уæнгтæй дзургæ ныхасы пайда кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйтты морфологион миниуджытæ æмæ синтаксисон функцитæ.хъуыдыйады синтаксисон анализ.	Æмхуызон уæнгтæ цавæр ныхасы хæйттæй загъд сты, уый бæрæг кæнын. Ныхасы хæйтты грамматикон формæтæ бæрæг кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзм</i> Ирыстоны индустри Публицистикон текст «Социалон-экономикон райрæзтæн» (газет «Рæстдзинад»-æй) Публицистикон текст «Зæрæмæджы ГЭС: куыстытæ фæрæвдздæр сты» (газет «Рæстдзинад»-æй)	Тексты стиль бæрæг кæнын. Публицистикон стили миниуджытыл ныхас кæнын. Хицæн абзацтæй æххæст текст аразын, абзацтæ кæрæдзи фæдыл раст æвæргæйæ. Тексты мидисмæ фæрстытæ дæттын. Фæрстытæм гæсгæ тесты мидис дзурын.	
6.	Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ		Иртæстгонд уæнгты æмбарынад. Уæнгтæ иртасыны уавæртæ. Миногмион здæхт. Æрхæцæн нысæнттæ миногмион здæхтимæ. Миногонтæй загъд иртæстгонд уæнгтæ. Æмхасæн. Фæрссагмион здæхтытæ. Абарстон здæхтытæ. Бæлвырдгæнæг уæнгтæ.	Иртæстгонд уæнгты тыххæй наукон уац кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын. Тексты иртæстгонд уæнгтæ агурын æмæ сын сæ хуыз бæрæг кæнын. Тексты иу хайæн анализ кæнын, хъуыдыйæдты хуыз бæрæг кæнын. Иртæстгонд уæнгтимæ хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæ æвæрын. Иртæстгонд уæнгтимæ хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæ æмбарын кæнын. Фæрстытæм гæсгæ иртæстгонд уæнгты тыххæй дзурын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Хауæнты кæрæтты растфыссынад. Æмхъæлæсонты кæрæтты растфыссынад.	Текстæй скъуыддзаг фыссын, цухгонд дамгъæтæ æвæргæйæ. Бæрæггонд дзырдты орфограммæтæ æмбарын кæнын. Тексты агурын хъуыдыйæдтæ æмхуызон æмæ алыхуызон	

			Æмхуызон æмæ алыхуызон бæрæггæнæнтæ. Орфографион æвзæрст. Дзырдарæзтон æвзæрст. <i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны индустри Текст Цæгат Ирыстоны æмæ Хуссар Ирыстоны индустриалон куыстуæтты тыххæй*.	бæрæггæнæнтимæ. Дзырдтæ сæ арæзтмæ гæсгæ æвзарын.	
				Текст кæсын æмæ йын йæ мидисмæ фæрстытæ дæттын. Сæйраг хъуыды æвдисæг хъуыдыйад бæрæг кæнын. Тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ дзурын тексты сæйраг мидис. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.	
7.	Бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ. Сидæн	Бавæргæ арæзтыты хуызтæ сæ арæзтмæ гæсгæ. Бавæргæ арæзтыты хуызтæ сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Бахæсгæ арæзтытæ, сæ бынат хъуыдыйады мидæг. Сидæны æмбарынад. Сидæнты хуызтæ сæ нысаниуæгмæ гæсгæ. Сидæнты хуызтæ сæ арæзтмæ гæсгæ. Сидæнтæ тыхджындæргæнæг хайыгтимæ.	Бавæргæ арæзтыты мидис æмæ арæзт æвдисæг таблицæ хъæугæ дæнцæгтæй æххæст кæнын. Бавæргæ арæзтыты раиртæст аразын. Бахæсгæ арæзтытыты тыххæй раиртæст аразын. Хицæн тезистæй базонын, ныхас цавæр синтаксисон иуæгыл цæуы, уый. Лæвæрд хъуыдыйæдты фæрцы сидæны тыххæй раиртæст аразын. Цыбыр текстты сидæнтæ агурын æмæ сын характеристикæ дæттын.		
		<i>Фæлхат кæнын</i> Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ. Дзырдты морфологион æвзæрст. Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг хъуыдыйады.	Агурын тексты хъуыдыйæдтæ иртæстгонд уæнгтимæ æмæ уæнгтæ иртасыны уавæртæ æмбарын кæнын. Синтаксисон æвзæрст кæнын. Хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Дзырды морфологион анализ кæнын.		
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны индустри Цыбыр скъуыддзæгтæ Хетæгкаты Къ., Джыккайты Ш., Хъодзаты Æ., Бестауты Г. æмдзæвгæтæй. Цыбыр скъуыддзæгтæ адæмон аргъау æмæ таурæгътæй, Коцойты А., Гæдиаты	Æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Лæвæрд текстты сæ жанры лексикон æмæ синтаксисон миниуджытæ арын. Дыгурон таурæгътæй скъуыддзаг ирон диалектмæ ивын. Ирон таурæгътæй скъуыддзаг дыгурынау радзурын фæлварын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ		

			С., Беджызаты Ч. Радзырдтæй.	зæрдыл дарын.	
8.	Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад	Вазыгджын æмæ хуымæтæг хъуыдыйæдты иумæйаг æмæ хицæн миниуджытæ. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады æмбарынад. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады хæйтты бастдзинады фæрæзтæ. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн ахастытæ. Æрхæцæн нысæнттæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады. <i>Фæлхат кæнын</i> Хъæлæсонты растфыссынад. Æрбайсгæ дзырдты растфыссынад. Дзырдарæзт суффиксты фæрцы. Комкоммæ æмæ контекстон антонимтæ. <i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты музыкалон культурæ Текст рок-музыкæйы тыххæй.* Зындгонд музыканты сфæлдыстад.* Скъуыддзаг Нарты кадджытæй фæндыры фæзынды тыххæй. Скъуыддзаг «Нарти ацæмæзи зар»-æй. Тугъанты Махарбеджы ныв «Сырдон». Текст алыхуызон музыкалон стильты тыххæй: фолк, кантри, блюз, рок-н-ролл.*	Æххæст кæнын тестон хæслæвæрдтæ æмæ бæрæг кæнын бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады миниуджытæ. Дзуæппыты фæрцы бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады æмбарынад дæттын. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйады тыххæй монолог – цыбыр наукон хъусынгæнинаг аразын. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад схемæмæ гæсгæ æвзарын. Цухгонд дамгъæтæ æвæрын æмæ текст раст фыссын. Дзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Бæлвырд модельмæ гæсгæ дзырдтæ аразын. Комкоммæ æмæ контекстон антонимтæ бæрæг кæнын. Тексты ног информации бæрæг кæнын. Тезисты æмбарынад кæсын. Хуызæгмæ гæсгæ тексты тезистæ фыссын. Пъланмæ гæсгæ цыбыр уац фыссын. Дыгурон таурæгъæй скъуыддзаджы æнæзонгæ дзырдтæ арын, сæ нысаниуджытæ дзырдуаты фæрцы бæрæг кæнын. Тексты сæйраг архайæджы тыххæй дзурын. Тексты жанр æмæ стиль бæрæг кæнын.		
9.	Домгæвазыгджын Хъуыдыйад	Домгæвазыгджын хъуыдыйады абарст бабæтгæвазыгджын æмæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйадимæ. Бастдзинады фæрæзтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады.	Текстæй вазыгджын хъуыдыйæдтæ фыссын, сæ миниуджытæ æмбарын кæнын. Бабæтгæвазыгджын, домгæвазыгджын æмæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты мидисон æмæ структурон хицæндзинæдтæ кæрæдзиуыл барын. Вазыгджын хъуыдыйæдты графикон схемæтæ кæнын æмæ		

				сæ миниуджыты тыххæй дзурын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджын хъуыдыйады <i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты æвзæгтæ Хъодзаты Æ. Æмдзæвгæ «Ирон дзырд» Багъæрати С. Æмдзæвгæ «Къуæтти» Ахуырадон текст дунейы адæмты æвзæгты тыххæй.*	Æрхæцæн нысæнтты æваæрд æмбарын кæнын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдæуттæ фæлхат кæнын: хъуыдыйæдты бавæргæ арæзтытимæ, иртæстгонд уæнгтимæ. Æмдзæвгæты темæ æмæ идейæ бæрæг кæнын. Тексты лексикон-стилистикон анализ кæнын. Текстæн сæргонд æвзарын. Тексты мидисимæ баст хæслæвæрдтæ æххæст кæнын. Аннотацийы раиртæст æмæ хуызæг кæсын. Хуызæгмæ гæсгæ текстæн аннотаци фыссын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.	
	10.	Домгæвазыгджын Хъуыдыйад	Домгæвазыгджын хъуыдыйады æмбарынад. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ. Синтаксисон бастдзинады фæрæзтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады. Синтаксисон ахастытæ домгæвазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн. Бæттæгтæ æмæ бæттæг дзырдтæ. Æмбарынгæнинаг (æмахастон) дзырдтæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Дзырдты растфыссынад фæсæфтуантимæ. Æмхæлæсонты къордты растфыссынад. Вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ.	Таблицæйы мидис æвзарын æмæ йæ хъæугæ терминтæй æххæст кæнын Таблицæйы мидисылыхас кæнын. Таблицæмæ гæсгæ домгæвазыгджын хъуыдыйады миниуджытæ ранымайын. Таблицæйæ пайда кæнгæйæ, аразын монолог – цыбыр након хъусынгæнинаг домгæвазыгджын хъуыдыйады тыххæй. Агурын тексты домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ алыхуызон уæлæмхæст хæйттимæ. Хуымæтæг хъуыдыйæдтæй аразын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ алыхуызон уæлæмхæст хæйттимæ. Схемæмæ гæсгæ домгæвазыгджын хъуыдыйад æвзарын. Хъуыдыйæдтæн графикон схемæтæ аразын. Дзургæ æмæ фысгæыхасы домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæй. Пайда кæнын. Дзырдты арæст æвзарын, орфограммæтæ амонын, дзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Фæлхат кæнын <i>й</i>-йы фæзынд уидаг æмæ фæсæфтуаны æхсæн. Хъуыдыйад вазыгджын кæныны мадзæлттæ ранымайын.	

				Тексты вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ арын. Хъуыдыйæдтæ вазыгджын кæныны мадзæлттæ амонын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ арын, æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын.	
			<i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты æвзæгтæ Цыбыр текст иу æвзагыл дзурæг хицæн адæмты тыххæй.*	Иу æвзагыл чи дзуры, ахæм хицæн адæмты тыххæй радзыр аразын. Тексты мидис уæрæхдæр кæнын, ног информац йæм æфтауын. Аразын диалог урокты æрмæгмæ гæсгæ. Диалог хъæугæ репликаетæй æххæст кæнын, рольтæм гæсгæ йæ кæсын.	
	11.	Æнæбæттæг Вазыгджын Хъуыдыйад	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады æмбарынад. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты бастдзинады фæрæзтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн ахастытæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æхгæд æмæ гом структурæимæ.	Бабæтгæвазыгджын , домгæвазыгджын, æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты миди сæмæ арæзт кæрæдзиуыл барын æмæ æмæ хатдзæгтæ кæнын. Алыхуызон вазыгджын хъуыдыйæдты бастдзинады фæрæзтæ бæрæг кæнын. Алыхуызон вазыгджын хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ, текст фыссын. Раиртæстмæ гæсгæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады тыххæй зонындзинæдтæ фæлхат кæнын. Тексты æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æхгæд æмæ гом структурæимæ арын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад. Домгæвазыгджын хъуыдыйад. Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджын хъуыдыйады. Синонимтæ. Антонимтæ.	Бабæтгæвазыгджын æмæ домгæвазыгджын хъуыдыйæдты хицæндзинад æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйадæй амонын. Домгæвазыгджын æмæ бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ агурын. Синонимикон рæнхъы уæнгты хицæндзинæдтæ æмбарын кæнын.	
			<i>Ныхасы рæст</i> Наукæ Цыбыр цымыдисаг хъусынгæнинæгтæ	Тексты ног информаци хицæн кæнын. Текстæн сæргонд дæттын æмæ сæргонды æвзæрст æмбарын кæнын.	

			XX æнусы зындгонддæр ахуыргæндты тыххæй: Э. Дженнер, Р. Фултон, Ф. Месмер, А. Эйнштейн*.	Тексты мидисыл ныхас кæнын. Тексты мидисимæ баст хæслæвæрдтæ æххæст кæнын. Уац фыссыны æгъдæуттимæ зонгæ кæнын. Урочы æрмæгæй пайда кæнгæйæ, газетмæ уац фыссын нырыккон наукæйы æнтыстыты тыххæй.	
	12.	Æнæбæттæг Вазыгджын Хъуыдыйад	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты бастдзинады фæрæзтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ гом æмæ æхгæд структурæимæ.	Тексты æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ арын æмæ сæ фыссын. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæн характеристикæ дæттын, сæ мидисон æмæ структурон миниуджытæ бæрæг кæнын. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты хæйтты æхсæн синтаксисон ахастытæ бæрæг кæнын. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ схемæмæ гæсгæ æвзарын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ.	Текстæй хуымæтæг вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ фыссын. Хъуыдыйад вазыгджын кæныны мадзæлттæ бæрæг кæнын Вазыгджынгонд хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æвзарын. Амынд дзырды морфологион анализ кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Наукæ Ахуырадон текст номдзыд ахуыргонд Пифагоры тыххæй.*	Тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Алы абзацы дæр сæйраг хъуыды æвдисæг дзырдбаст кæнæ хъуыдыйад арын. Тексты пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Текстмæ гæсгæ полилог аразын. Инсценировкæйы архайын. Дзургæ ныхасы æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæй пайда кæнын.	
	13.	Контролон куыст			
		Синтаксис (5 сах.)			
	14.	Бирæхайон Вазыгджын	Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйады æмбарынад.	Текстæй хъуыдыйæдтæ æртæ æмæ фылдæр грамматикон бындуртимæ фыссын.	

		Хуыдыйад	Синтаксисон бастдзинады хуызтæ бирæхайон вазыгджын хъуыдыйады. Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдты графикон схемæтæ.	Хъуыдыйæдты хæйтты æхсæн бастдзинады хуызтæ æмæ фæрæзтæ бæрæг кæнын. Вазыгджын хъуыдыйады графикон схемæтæ кæнынмæ арæхсын. Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдты тыххæй раиртæстимæ зонгæ кæнын. раиртæсты мидис æвзарын	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхæлæсонты къордты растфыссынад. Хъæлæсонты растфыссынад дзырды райдайæны.	Раст кæнын орфографион рæдыдтытæ, амонын орфограммæтæ æмæ æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Æмбæлгæ орфографион æгъдау дзурын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Ахуырад дунейы алы бæстæты Текст алы бæстæты ахуырадон системæты тыххæй: АИШ-ы, Японы.*	Ахуырадон текст кæсын, алы бæстæты ахзуырадон системæтæ кæрæдзиуыл барын. Дыууæ бæстæйы ахуырадон системæты миниуджыты тыххæй хи хъуыдытæ зæгъын. Тексты пълан фæрстыты хуызы сараызн. Тексты тезистæ фыссын. Текстты мидисмæ гæсгæ хицæн бæстæты ахуырадон системæты миниуджытæ барын æмæ таблицæ аххæст кæнын. Нырыккон ахуырады проблемæты тыххæй ныхас кæнын.	
15.		Бирæхайон Вазыгджын Хуыдыйад	Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдтæ бабæтгæ æмæ домгæ, домгæ, бабæтгæ æмæ æнæбæттæг, æнæбæттæг æмæ бабæтгæ, æнæбæттæг æмæ домгæ бастдинæдтимæ.	Лæвæрд хуымтæг хъуыдыйæдтæй бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын. Анализ кæнын бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдтæн. Æмбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд. Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйæдты схемæтæ кæнын. Уынын бирæхайон вазыгджын хъуыдыйады хицæндзинад иннæ вазыгджын хъуыдыйæдтæй.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрбайсгæ дзырдты растфыссынад Ныхасы хæйттæ Вазыгджын хъуыдыйæдтæ.	Иртасын æрбайсгæ дзырдтæ. Æрбайсгæ дзырдты растфыссынады тыххæй раиртæст дзурын. дзырдтæ ныхасы хæйттæм гæсгæ хицæн къордтыл дих	

				кæнын. Ныхасы хæйтты категориалон миниуджытæ зонын.	
			Ныхасы рæзт Ахуырад дунейы алы бæстæты Цыбыр текст Англисы ахуырадон системæйы тыххæй.* Скъуыддзæгтæ æмдзæвгæтæй «Сидзæргæс» (Хетæгкаты Къ.), «Мæ рагуалдзæг» (Малиты В.), «Ирон æвзаг» (Хъодзаты Æ.), «Æрцыдис ахæм рæстæг» (Джыккайты Ш.), « Куывд» (Цомайты Р.).	Англисы æмæ Уæрæсейы ахуырадон системæты хицæн мниуджытæбарын. Англисы астæуккаг ахуырады тыххæй дзурын. æмдзæвгæтæй скъуыддзæгтæ кæсын æмæ уацмысты темæ æмæ идейæ бæрæг кæнын. Амынд дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын. Хицæн ис авторты лирикон хъайтарты миниуджыты тыххæй дзурын.	
	16.	Комкоммæ ныхас	Комкоммæ ныхасы æмбарынад. Комкоммæ ныхас æмæ авторы ныхас. Хъуыдыйæдты арæзт комкоммæ ныхасимæ. Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ хъуыдыйæдты. Хъуыдыйæдты пунктуацион схемæтæ.	Комкоммæ ныхасы тыххæй зонындзинæдтæ зæрдыл лæууын кæнын. Комкоммæ ныхасы арæзт æвзарын. Комкоммæ ныхасимæ хъуыдыйæдты пунктуацион схемæтæ аразын. Пунктуацион арæхстдзинæдтæ фидар кæныны фæлтæрæнтæ æххæст кæнын.	
			Фæлхат кæнын Æрхæцæн нысæнттæ вазыгджын хъуыдыйæдты.	Алыхуызон хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Раст кæнын рæдыдæй æвæрд æрхæцæн нысæнттæ.	
			Ныхасы рæзт Зæххы къори Ахуырадон текст Зæххы къорийы тыххæй.*	Бæрæг кæнын тексты темæ æмæ идейæ. Хицæн кæнын тексты сæйраг информаци. Дзуапп дæттын тексты мидисимæ баст фæрстытæн. Кæрæдзи фæдыл раст æвæрын абзацтæ æмæ аразын æххæст текст. Тексты бындурыл аразын полилог, архайын инсценировкæйы. Комкоммæ ныхасы хуызы ахуыргонды монолог фыссын .	
	17.	Фæрссаг ныхас	Фæрссаг ныхасы æмбарынад. Фæрссаг ныхасы арæзт. Бастдзинады фæрæзтæ фæрссаг ныхасы.	Фæрссаг ныхасы арæзты хицæндзинæдтимæ зонгæ кæнын. фæрссаг ныхасы миниуджыты тыххæй наукон уац-раиртæст кæсын æмæ йын анализ кæнын.	

			Фæрссаг æмæ комкоммæ ныхасы миниуджыты абарст.	Хæссын æндæр дæнцæгтæ фæрссаг ныхасы раиртæстæн. Барын комкоммæ æмæ фæрссаг ныхасы миниуджытæ, скæнын хатдзæгтæ. Раст кæнын рæдыдтытæ фæрссаг ныхасы арæзты. Комкоммæ ныхас ивын фæрссаг ныхасæй, æвзарын мидисон æмæ структурон ивддзинæдтæ.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæ хъуыдыйады комкоммæ ныхасимæ. Вазыгджын дзырдты арæзт æмæ растфыссынад.	Амонын тексты цухгонд æрхæцæн нысæнттæ. Æххæс т кæнын цухгонд æрхæцæн нысæнттæ æмæ фыссын текст. Дзурын вазыгджын дзырдты арæзты тыххæй. Æвзарын вазыгджын дзырдты арæзт, ссарын орфограммæтæ, æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Зæххы къори Скъуыддзаг таурæгъæй «Авд хойы». Скъуыддзаг Гарданти М. уацæй «Зæнхи тумбул».	Кæсын таурæгъæй скъуыддзаг, барын ын йæ мидис æндæр фольклорон уацмыстимæ æрвон буæртты тыххæй. Фæлтæрæны тексты арын ныхасы темæимæ баст ног информации. Хи ныхæстæй дзурын рагон астрономты цæстæнгас дунейы арæзтмæ. Æмбарын дыгурон тексты сæйраг мидис. Лæвæрд дзырдтæй пайда кæнгæйæ, бафæлварын дыгурон тексты мидис иронау радзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл бадарын.	
	18.	Цитатæ	Цитатæйы æмбарынад. Цитатæ аразыны æгъдæуттæ. Æрхæцæн нысæнттæ цитатæимæ. Цитатæйы бынат хъуыдыйады. Цыбыргонд цитатæ.	Цитатæ фыссыны æгъдæуттимæ зонгæ кæнын. Цитатæйы арæзты æгъдæуттæ кæсын æмæ æмбарын. Цитатæйы арæзты тыххæй æгъдæуттæн æндæр дæнцæгтæ хæссын æмæ сæ æмбарын кæнын. Алыхуызон цитатæтæ фыссыныл фæлтæрын. Цитатæты арæзты рæдыдтытæ раст кæнын æмæ сæ амонын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты.	Хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæм ис, ахæм тексты æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрын æмæ сæ æмбарын кæнын.	

			<i>Ныхасы рæзт</i> Зæххы къори Ахуырадон текст зæххы атмосферæ æмæ экологийы тыххæй.* Скъуыддзаг Джыккайты Ш. уацæй Байаты Г. тыххæй. Скъуыддзаг Мамиаты И. уацæй Джусойты Н. тыххæй.	Скъоладзауы докладæй скъуыддзаг кæсын æмæ йын аргъ кæнын. Скъоладзауы доклады ног информации хицæн кæнын. Доклады текстмæ гæсгæ полилог аразын æмæ йæ рольтæм гæсгæ дзурын. Тексты жанр æмæ стиль бæрæг кæнын æмæ йæ миниуджытæ нымайын.	
	Стилистикæ (13 сах.)				
	19.	Æвзаджы аивадон-Нывгæнæн Мадзæлттæ	Стилистикæ куыд æвзагзонынады хай. Стилистикæйы нысан æмæ предмет. Стилистикон мадзæлттæ. Эпитет. Абарст. Персонификаци	Стилистикæйы тыххæй зонындзинæдтæ зæрдыл лæууын кæнын. Сæйраг стилистикон мадзæлттæ нымайын. Стилистикон мадзæлттæн дæнцæгтæ хæссынмæ арæхсын. Стилистикон мадзæлтты тыххæй раиртæст кæсын, йæ мидисын æвзарын. Стилистикон мадзæлтты æмбарынад зонын. Стилистикон мадзæлттæ кæрæдзийæ хицæн кæнын (Тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ агурын æмæ сæ æмбарын кæнын. Текстæн схемæмæ гæсгæ лексикон-фразеологион анализ кæныныл ахуыр кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Æрбайсгæ дзырдтæ. Терминтæ. Фразеологизмтæ	Иунысаниуæгон æмæ бирæнысаниуæгон дзырдты хицæндзинæдтæ зонын. Бирæнысаниуæгон дзырдты нысаниуæджы хуызтæ дæнцæгты фæрцы æвдисынмæ арæхсын. Терминты миниуджытæ æмбарын кæнын. Тексты лексикæ къордтыл дих кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Хуры системæ Ахуырадон тексттæ Хуры системæйы тыххæй (Сиукъаты Н. чиныг «Дуне нæ алфамблай»-мæ гæсгæ)	Хуры системæйы тыххæй текст кæсын, сæйраг информаци дзы хицæн кæнын. Текстмæ гæсгæ Хуры системæйы схемæ аразын æмæ уымæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Текстмæ гæсгæ диалог аразын, аивгæнæн-нывæфтыд	

				мадзæлттæй пайда кæнгæйæ.	
20.	Æвзаджы аивадон-Нывгæнæн Мадзæлттæ	Метафорæ Перифраз Аллего́ри		Эпитет æмæ метафорæ абарын æмæ сæ хицæндзинæдтæ иртасын. Эпитет зæгъыны фæрæзтæ зонын. Тексты эпитеттæ арын æмæ сын сæ стилистикон функцитæ æмбарын кæнын. Перифразæн текстæй дæнцæгтæ хæссын, йæ арæзт ын æмбарын. Эпитет, перифраз æмæ персонификацийы тыххæй зонындзинæдтæ ныффи́дар кæныны фæлтæра́ентæ æххæст кæнын.	
		Фæлхат кæнын Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Вазыгджын хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст.		Тексты арæзт уынын, хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Æрхæцæнæ нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Рæдыдтытæ раст кæнынмæ арæхсын. Хъуыдыйад структурон хæйттыл дих кæнын зонын.	
		Ныхасы рæзт Хуры системæ Скъуыддзаг таурæгъæй «Нарты æмбырд». Ахуырадон текст Хуры системæ ахуыр кæныны историйы тыххæй.*		Кадæгæй скъуыддзаг кæсын, йæ мидисимæ баст фæрстытæн дзуапп дæттын. Кадæгæй скъуыддзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлтты функциты тыххæй дзурын. Кадæгæй скъуыддзагæн лексикон-фразеологион анализ кæнын. Хуры системæ ахуыр кæныны историйы тыххæй текстæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис дзурын. Тексты тезистæ фыссын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.	
21	Æвзаджы аивадон-Нывгæнæн Мадзæлттæ	Антитезæ. Параллелизм. Гра́даци.		Антитезæ, параллелизм æмæ градацийы тыххæй раиртæст ахуыр кæнын. Раиртæсты мидис дзурынмæ арæхсын. Антитезæ æмæ антонимийы бастдзинад уынын. Антитезæйы арæзт æвзарын.	

				Антитезæйы стилистикон функцитæ зонын æмæ дзы ныхасы мидæг пайда кæнын. Параллелизмы фæзынд тексты уынын æмæ йын йæ ахадындзинад зонын. Градаци æмæ синонимийы бастдзинад æвзарын. Градацийы фæзынд бæлвырд тексты арын æмæ йæ равдисынмæ арæхсын. Зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ фидар кæныны тыххæй фæлтаерæнтæ æххæст кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Æмхæлæсонты къордты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджыты сконд зонын. Вазыгджын мивдисджыты растфыссынад фæлхат кæнын. Вазыгджын дзырдты арæст æвзарын. Вазыгджын дзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Рæдыдтытæ раст кæнын.	
			<i>Ныхасы рæст</i> Хуры система Ирон æмæ дыгурон фольклорон уацмыстæй скъуыддзæгтæ. Ахуырадон текст Галактикæйы тыххæй.*	Фольклорон уацмыстæй скъуыддзæгты мидис æмбарын. Лæвæрд дзырдтæй пайда кæнгæйæ, дыгурон текстты мидис иронау дзурын. Ирон тексты мидис дыгуронау радзурын фæлварын, æмхуызон æмæ хицæн дзырдтæ иртасын. Текстты аивадон-нывгæнæн мадзæлтты ахадындзинад рагом кæнын, дæнцæгтæ хæссын. Иу текстæн аннотаци фыссын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæ кæсын æмæ сæ зæрдыл дарын.	
	22.	Контролон куыст			
		Текст (5 сах.)			
	23.	Текст.Тексты сæйраг Миниуджытæ	Тексты æмбарынад. Тексты сæйраг миниуджытæ. Тексты хæйтты бастдзинады хуызтæ: цæгон бастдзинад, параллелон бастдзинад.	Тексты тыххæй уац кæсын æмæ йын йæ мидис æмбарын. Тексты тыххæй уацæн анализ кæнын, раиртæстытæн æндæр дæнцæгтæ хæссын. Наукон уацæн конспект кæнын æмæ йæ фыссын. Конспектмæ гæсгæ тексты тыххæй дзурын, йæ сæйраг миниуджытæ нымайын. Ахуырадон текстæн анализ кæнын, тексты хæйтты æхсæн	

				ахастытæ иртасын. Тесты хæйтты бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын æмæ аргументтæ хæссын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæ хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты. Зæгъинаджы хуызтæ.	Вазыгджынгонд хъуыдыйад вазыгджын хъуыдыйадæй иртасын. Хъуыдыйад вазыгджын кæныны мадзæлттæ фæлхат кæнын. Иртæстгонд уæнгтæ æмæ æмхуызон уæнгтимæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын зонын. Вазыгджын хъуыдыйады анализы схемæйæ пайда кæнын. Зæгъинаджы хуызтæ фæлхат кæнын. Хуымæтæг, вазыгджын æмæ амад зæгъинагты миниуджытæ зонын.	
			<i>Ныхасы рæзм</i> Космос Ахуырадон текст «Антикон ахуыргæндтæ космосы тыххæй»* Æмдзæвгæ «Бестау» (Хъодзаты Æ.)	Текст кæсын, сæйраг хъуыдытæ æвдисæг хъуыдыйæдтæ арын. Тексты конспект фыссын. Антикон ахуыргæндты тыххæй текстмæ хæстæг дзурын, вазыгджын хъуыдыйæдтæй пайда кæнгæйæ. Тексты мидисимæ баст фæрстытæн æххæст дзуæппытæ дæттын. Фæрстытæм гæсгæ полилог аразын æмæ йæ рольтæм гæсгæ дзурын.	
	24.	Текст	Тексты хæйтты бастдзинады хуызтæ: цæгон бастдзинад, параллелон бастдзинад.	Наукон уацæн конспект кæнын æмæ йæ фыссын. Конспектмæ гæсгæ тексты тыххæй дзурын, йæ сæйраг миниуджытæ нымайын. Ахуырадон текстæн анализ кæнын, тексты хæйтты æхсæн ахастытæ иртасын. Тесты хæйтты бастдзинады хуызтæ бæрæг кæнын æмæ аргументтæ хæссын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Конспект фыссыны æгъдæуттæ. Цитатæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.	Конспекты æмбарынад зæрдыл лæууын кæнын. Конспекты миниуджытæ нымайын. Текст конспект кæнынмæ арæхсын. Фæлтæрæнæй хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ фыссын, æмхуызон уæнгты æхсæн бастдзинадтæ бæрæг кæнын.	

				Æрхæцæн нысæнттыв æвæрд æмбарын кæнын.	
			Ныхасы рæст Нæ бæсты сагъæстæ... Джыккайты Ш. уацтæй скъуыддзæгтæ.	Тексты темæ æмæ идейæ бæрæг кæнын, хи хъуыды æмбарын кæнын, аргументтæ хæссын. Тексты аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ арын, сæ хуыз сын бæрæг кæнын. Тексты мидис цыбыртæй дзурын. Текстмæ фæрстытæ дæттын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын.	
	25.	Текст	Тексты структурæ. Тексты темæ. Микротемæйы æмбарынад. Тексты логикон-мидисон бастдзинады мадзæлттæ.	Тексты арæзты тыххæй наукон уац кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын. Раиртæстмæ гæсгæ дæнцæгтæ хæссын. Раиртæстæн конспект фыссын. Уацмысæй скъуыддзадзы логикон-мидисон бастдзинады мадзæлттæ бæрæг кæнын.	
			Фæлхат кæнын Аивадон-нывæфтыд мадзæлттæ Бирæнысаниуæгад	Уацмысæй скъуыддзадзы троптæ æмæ стилистикон фигурæтæ агурын. Тексты тропты ахадындзинад æмбарын, дæнцæгтæ хæссын. Дзырдты нысаниуджытæ бæрæг кæнын.	
			Ныхасы рæст Нæ бæсты сагъæстæ... Скъуыдзаг поэмæйæ «Æфхæрдты Хæсанæ» (Къубалты А.)	Дзырдуаты фæрцы дзырдты нысаниуджытæ бæрæг кæнын. Уацмысы темæ бæрæг кæнын. Текст мидисон хæйттыл дих кæнын. Текст пъланмæ гæсгæ æвзарын.	
	26.	Абзац	Тексты структурон хæйттæ. Тексты темæ æмæ микротемæ. Абзацы мидис æмæ йæ арæст. Абзацы миниуджытæ.	Тексты структурон хæйттæ хицæн кæнын. Стыр æмæ чысыл текстты арæзты хицæндзинæдтæ зонын. Темæ æмæ микротемæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Абзацы æмбарынад ахуыр кæнын. Абзацы арæст æвзарын. Тексты дих абзацтыл æвзарын, алы абзацæн дæр йæ миниуджытæ бæрæг кæнын. Фæлтæрæнтæ æххæст кæнын.	
			Фæлхат кæнын Ныхасы хæйтты æвзæрст. Дзырдарæзты хуызтæ.	Дзырдтæн морфологион анализ кæнынмæ арæхсын. Дзырдтæ нихасы хæйттæм гæсгæ дих кæнын зонын. Дзырды арæст бæрæг кæнын, морфемæтæ æмæ аффикстæ	

			Тексты стилистикон-синтаксисон анализ	хицæн кæнын. Лексикон фæлхаткæнынад æмæ грамматикон фæлхаткæнынады фæзындтæ тексты амонын æмæ дæнцæгтæ фыссын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Олимпиаг хъæзтытæ Ахуырадон текст Олимпиаг хъæзтыты фæзынды тыххæй.* Цыбыр текст Олимпиаг хъæзтыты атрибутикæйы тыххæй.*	Олимпиаг змæлды тыххæй тексты мидис æмбарын æмæ дзы ног информаци хицæн кæнын. Тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Тексты тезистæ фыссын. Тезистæм гæсгæ тексты мидис дзурын. Олимпиаг хъæзтыты тыххæй цыбыр хъусынгæнинагтæ цæттæ кæнын æмæ сын презентаци кæнын.	
	27.	Вазыгджын Синтаксисон Æнæхъæн	Синтаксисы иуæгтæ. Вазыгджын синтаксисон æнæхъæны æмбарынад. Вазыгджын синтаксисон æнæхъæны миниуджытæ, бастдзинады фæрæзтæ æмæ йæ хæйтты æхсæн ахастытæ.	Синтаксисы иуæгтæ зонын æмæ сæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Вазыгджын синтаксисон иуæг вазыгджын хъуыдыйадæй хицæн кæнын. Вазыгджын синтаксисон иуæджы тыххæй уацимæ зонгæ уын æмæ йæ æвзарын. Вазыгджын синтаксисон иуæджы миниуджыты тыххæй ныхас кæнын æмæ сын тексты дæнцæгтæ агурын. Текстæй вазыгджын синтаксисон иуæг фыссын æмæ йæ дæнцæгмæ гæсгæ æвзарын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Текст. Вазыгджын хъуыдыйады анализы схемæ. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Текст структурон хæйттыл дих кæнын. Абзацтæн анализ кæнын. Вазыгджын хъуыдыйады миниуджытæ фæлхат кæнын. Вазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн бастдзинады фæрæзтæ, бастдзинады хуызтæ, ахастытæ бæрæг кæнынмæ арæхсын. Вазыгджын дзырдтæн орфографион æвзæрст кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Олимпиаг хъæзтытæ Ахуырадон текст «Олимпиаг хъæзтытæ»* Дзаболаты Х. æмдзæвгæ «Ацæмæз»	Ирыстоны олимпиаг чемпионты тыххæй информаци исын æмæ йæм хи зонындзинæдтæй æфтауын. Фæрстытæм гæсгæ диалог саразын æмæ йæ рольтæм гæсгæ дзурын. Диалоджы этикетон фразæтæй пайда кæнын.	

				Æмдзæвгæйы аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ æмæ стилистикон фигурæтæ арын æмæ сæ барын.	
	Ныхасы хуызтæ (2 сах.)				
28.	Ныхасы хуызтæ. Таурæгъ. Æрфыст	Ныхасы хуызты тыххæй иумæйаг зонинæгтæ. Ныхасы хуызтæ: таурæгъ, æрфыст, тæрхон. Таурæгъон ныхасы миниуджытæ. Таурæгъон ныхасы композицион хицæндзинæдтæ Æрфыст куыд ныхасы сæрмагонд хуыз. Æрфысты нысан. Æрфысты композици æмæ æвзагон хицæндзинæдтæ.	Ныхасы хуызты тыххæй зонындзинæдтæ активизаци кæнын. Ныхасы хуызты тыххæй раиртæст кæсын æмæ йын скъуыддзæгтæй дæнцæгтæ хæсын. Текстты ныхасы хуыз бæрæг кæнын æмæ аргументты фæрцы хи цæстæнгас фидар кæнын. Таурæгъон текстты композицион миниуджытимæ зонгæ кæнын æмæ сын скъуыддзæгтæй дæнцæгтæ хæссын. Æрфысты тыххæй раиртæст кæсын æмæ йын йæ мидис æвзарын. Æрфысты миниуджытæ нымайын, дæнцæгтæ хæссын. Æрфысты композицийы миниуджытæ æвзарын, текстты сын дæнцæгтæ арын. Æрфысты тыххæй зонындзинæдты бындурыл арæхстдзинæдтæ рæзын кæнын.		
		<i>Фæлхат кæнын</i> Тексты хæйтты бастдзинады хуызтæ æмæ мадзæлттæ. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ.	Тексты миниуджытæ амонын, дзуапп дæнцæгты фæрцы фидар кæнгæйæ. Тексты хæйтты бастдзинады хуызтæ æмæ фæрæзтæ æвзарын. Таурæгъæй скъуыддзæджы арын аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ æмæ сын сæ хуыз бæрæг кæнын.		
		<i>Ныхасы рæзм</i> Удварны хæзнатæ Скъуыддзæгтæ журнал «Ногдзау»-æй, «Ирон æмбисонды хабæрттæ»-й, Багаты Л. радзырдæй «Уæлладжыры комы», Нарты кадæгæй. Гæдиаты С. миниатюрæ «Уалдзæг Ирыстоны». Цомайты Р. æмдзæвгæ «Уалдзæг».	Цыбыр текстты мидисыл ныхас кæнын, цавæр хорз миниуджытыл сæ цæуы ныхас, уый æвзарын. Тексты мидис ныхасы хуызимæ æмæ стилимæ куыд баст у, уый амонын. Кадæгæй скъуыддзæджы таурæгъон ныхасы миниуджытæ арын æмæ сæ кæсын. скъуыддзæджы мидис текстмæ хæстæг дзурын. Барын уалдзæджы æрфыст дыууæ уацмысы, сæ хицæндзинæдтæ æмæ сæ иумæйаг миниуджытæ сын бæрæг кæнын.		

				Таурæгъæй æнæзонгæ дзырдтæ фыссын, сæ нысаниуæг сын бæрæг кæнын. Æрфысты тыххæй зонындзинæдтæй пайда кæнгæйæ, Фыссын нывæцæн-миниатюрæ.	
29.	Ныхасы хуызтæ. Тæрхон		Ныхасы хуызты мидисы, композицийы, æвзагон мадзæлтты абарст. Текст-тæрхон. Йæ сæйраг миниуджытæ.	Ныхасы хуызтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Ныхасы хуызты структурон æмæ æвзагон хицæндзинæдтæ зонын. Ныхасы хуызты мидисон хицæндзинæдтæ æмбарын. Текст-тæрхоны арæст æмæ æвзагон миниуджытæ анализ кæнын. Тексты-тæрхоны миниуджытæ агурын æмæ аргументтæ хæссын.	
			Фæлхат кæнын Таургъон ныхас. Æрфыст. Вазыгджын хъуыдыйæдты структурон схемæтæ.	Таурæгъон æмæ æрфыстон ныхасы миниуджытæ фæлхат кæнын. Таурæгъон æмæ æрфыстон ныхасы миниуджытæ тексты арын æмæ сæ амонын. Вазыгджын хъуыдыйæдтæ æвзарынмæ арæхсын.	
			Ныхасы рæст Удварны хæзнатæ. Скъуыддзаг Джыккайты Ш. уацæй «Бурсамдзели» Скъуыддзаг Дзицойты Ю.уацæй «Дыууæ ныхасы къуыдайраг диалекты тыххæй»	Наукон æмæ ахуырадон тексты миниуджытæ иртасынмæ арæхсын. Текст кæсын æмæ йын йæ стиль, йæ ныхасы хуыз бæрæг кæнын. Нывæцæн-тæрхон дзургæйæ æмæ фысгæйæ аразынмæ арæхсын.	
			Ныхасы стильтæ (3 сах.)		
30.	Ныхасы стильттæ. Наукон стиль		Ныхасы стильты тыххæй иумæйаг зонинæгтæ. Ныхасы стильты дих. Стилы бастдзинад тексты жанримæ. Наукон стиль. Наукон стили сæйраг миниуджытæ.	Ныхасы стильты тыххæй зонындзинæдтæ зæрдыл лæууын кæнын. Ныхасы стильтæ нымайын. Ныхасы стильты сæйраг хицæндзинæдтæ бæрæг кæныныл архайын. Наукон стили тыххæй уац кæсын æмæ йæ абзацгай æвзарын. Наукон стили тыххæй текстæн конспект кæнын. Конспектмæ гæсгæ наукон стили сæйраг миниуджыты	

				тыххæй хъусынгæнинаг (цыбыр доклад) кæнын. Лæвæрд текстты наукон стилы миниуджытæ арын æмæ дæнцæгтæ хæссын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Антоними. Лексикон фæлхаткæнынад. Хъуыдыйады уæнгтæ.	Наукон стилæй скъуыддзаг кæсын æмæ йын йæ сæйраг хъуыдытæ тезисты хуызы фыссын. Антонимийы фæзынды тыххæй ног информаци хицæн кæнын. Лæвæрд хъуыдыйæдтæн синтаксисон анализ кæнын.	
			<i>Ныхасы рæст</i> «Нæ бæсты сагъæстæ...» Ахуырадон тест наукон стилы тыххæй.* Скъуыддзаг Бесолты Е. «Антонимты дзырдуат»-ы разыхасæй. Скъуыддзаг Дзодзыккаты З. уацæй «Ирон фæндыр»-ы фразеологийы тыххæй»	Пълан аразыны алгоритм зæрдыл лæууын кæнын. Пъланты хуызтæ нымайын. Текстæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ конспект фыссын. Наукон стилы дзургæ формæйæ пайда кæныныл ахуыр кæнын, цыбыр доклад кæнын.	
	31.	Ныхасы стильтæ. Публицистикон стиль. Официалон-хъуыддагон стиль	Публицистикон стилы мидисон, структурон æмæ æвзагон миниуджытæ. Публицистикæйы жанртæ. Официалон стилы хицæндзинад иннæ стильтæй. Официалон текстты хуызтæ. Официалон стилы структурон æмæ æвзагон миниуджытæ	Публицистикон стилы тыххæй иумæйаг зонинæгтæ зæрдыл лæууын кæнын. Публицистикон стилы мидисон миниуджытæ æвзарын, текстты сын дæнцæгтæ арын. Публицистикæйы нысан æмæ йемæ баст æвзагон миниуджытæ бæрæг кæнын, дæнцæгты фæрцы сæ фидар кæнын. Публицистикон жанртыл нихас кæнын, сæ структурон хицæндзинæдтæ сын æвзарын. Публицистикон текстæн анализ кæнынмæ арæхсын. Официалон гæххæтыты хуызтæ хицæн кæнын. Официалон гæххæттытæ фыссынмæ арæхсын. Бардзырды структурæ æмæ æвзаг анализ кæнын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Тексты миниуджытæ. Ныхасы хуызтæ. Вазыгджын хъуыдыйады бастдзинады	Тексты сæйраг миниуджытæ фæлхат кæнын. Тексты миниуджытæ скъуыддзæгты агурын æмæ сæ æвдисын. Тексттæн сæ нихасы хуыз бæрæг кæнын æмæ дæнцæгтæ	

			хуызтæ æмæ фæрæзтæ.	хæссынмæ арæхсын. Вазыгджын хъуыдыйады æвзарыны арæхстдзинæдтæ фидар кæнын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> «Нæ бæсты сагъæстæ...» Скъуыддзæгтæ газет «Рæстдзинад» æмæ журнал «Мах дуг»-æй Официалон гæххæттыты хуызæгтæ	Текст кæсын, зонгæ æмæ ног информаци цы амонын. Текст структурон хæйттыл дих кæнын. Тексты темæ æмæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ тексты мидис радзурынмæ арæхсын.	
	32.	Ныхасы стильтæ. Аивадон стиль. Дзургæ нихасы стиль Мигъты уацары згъоргæ-лидзгæ мæй цæрукъаты а	Аивадон стили миниуджытæ. Дзургæ нихас куыд литературон æвзаджы дзургæ формæ.	Аивадон стили миниуджытæ сбæрæг кæнын. Аивадон стили миниуджытæ лæвæрд тексты агурын æмæ сæ амонын. Дзургæ нихасы стили миниуджытæ бæрæг кæнын. Дзургæ нихасы миниуджытæ лæвæрд тексты агурын æмæ сæ амонын.	
			<i>Фæлхат кæнын</i> Терминтæ. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ.	Текстæн стилистикон анализ кæнынмæ арæхсын. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлтты хуызтæ бæрæг кæнын æмæ сæ амонын.	
			<i>Ныхасы рæзт</i> Æнцон у æрыгон уæвын? Скъуыддзæгтæ уацмыстæй: «Мæй» (Цæрукъаты А.), «Нарты Сослан» (Хостыхъоты З.), «Æрдузы» (Малиты Х.), «Мæсгуытæ дзурынц» (Беджызаты Ч.) Скъуыддзæг Гæдиаты Секъайы фыстæгæй йæ фырт Цомахъмæ.	Тексттæй скъуыддзæгтæ кæсын æмæ сын сæ мидисыл нихас кæнын. Зынæмбарæн дзырдтæ фыссын æмæ сын сæ нысаниуæг бæрæг кæнын. Тексты мидисмæ фæрстытæ дæттын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын. Текстæн пълан аразын. Фыстæг фыссын.	
	33.	Контролон куыст.			

Сæйраг домæнтæ 11-æм къласы скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной:

- синтаксисы сæйраг иуæгт æ: дзырдбаст, хъуыдыйад (хуымæтæг æмæ вазыгджын), текст;
- иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ, иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызтæ, сæ грамматикон арæзт, сæ функцитæ;

- хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ, бавæргæ æмæ бахæсгæ арæзтытæ, иртæстгонд уæнгтæ кæрæдзийæ иртасын;
- бабæтгæ æмæ домгæ бастдзинады хуызтæ;
- вазыгджын хъуыдыйады арæст æмæ хуызтæ;
- комкоммæ æмæ фæрссаг ныхасы арæст;
- цитатæ;
- аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ: троптæ æмæ стилистикон фигурæтæ;
- ныхасы хуызтæ æмæ ныхасы стильтæ, сæ арæст æмæ миниуджытæ;
- монологон ныхас;
- этикетон фразæтæ æмæ æвзагон штамптæ;
- диалектон æмæ ныхасыздæхтон хицæндзинæдтæ (лексикон, фонетикон æмæ грамматикон);
- ирон æмæ дыгурон диалектты иуæй-иу лексикон-грамматикон хицæндзинæдтæ;
- тексты арæст;
- æрхæцæн нысæнттæ æмæ сæ функцитæ;
- грамматикон æвзæрстыты хуызтæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- диалогтæ райдайынмæ æмæ диалоджы архайынмæ;
- ныхас æгъдауыл аскъуыддзаг кæнынмæ, информаци исынæн алы мадзæлттæй пайда кæнынмæ;
- хъуыды логикон æгъдауæй раст арæст фразæтæй æмбарын кæнынмæ;
- текстæй хатдзæг кæнынмæ;
- быцæу ныхас аразынмæ, этикетон фразæтæ æмæ æвзагон штамптæй пайда кæнынмæ;
- диалоджы мидис монологон ныхасы æвдисынмæ;
- текстмæ хъусгæйæ, диалекттæ æмæ ныхасыздæхты хицæндзинæдтæ амонинмæ;
- ирон диалекты алыхуызон ныхасыздæхтытыл æмæ дыгурон диалектыл фыст текстты мидис æмбарын кæнынмæ;
- дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдты алы хуызтæ æвзарын æмæ сæ пайда кæнынмæ;
- тексты структурæ æмæ стиль ивынмæ;
- текстæн конспект, тезистæ, рецензи, аннотаци, пълан фыссынмæ;
- алыхуызон сфæлдыстадон тексттæ фыссынмæ газетмæ: уац-хъусынгæнинаг, портретон очерк, сочинени-æрфыст, сочинени-тæрхон; фыстæг-таурæгъ, фыстæг-æрфыст;
- ирон æвзаджы лексикон-грамматикон мадзæлттæй, уымæ аивадон-нывгæнæн фæрæзтæй дæр пайда кæнынмæ;
- хъуыддаджы гæххæттытæ фыссынмæ: автобиографи, курдиат, характеристикæ;
- текстæн лексикон-грамматикон, стилистикон, лексикон-фразеологион æмæ пунктуацион анализ кæнынмæ.

Ахуырадон-методикон æрмæг

Сæйраг иумæйаг ахуырады федералон паддзахадон ахуырадон стандарт Астæ уккаг иумæйаг ахуырады федералон паддзахадон ахуырадон стандарт Ирон æвзаджы ахуыргæнæн чингуытæ 5 – 11 кълæстæн:

Дзодзыккаты З.Б., Пухаты Л. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 5 къласæн.

Кокайты Л. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 6 къласæн.

Колыты И.Н. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 7 къласæн.

Дзасохты Ф. К. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 8 къласæн.

Пухаты Л. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 9 къласæн.

Цопанты Р.Г. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 10 къласæн.

Куыдзойты А.Ф. Ирон æвзаг: ахуыргæнæн чиныг 11 къласæн.

Ирон æвзаджы программæ 1-11 къл.

Методикон амындтытæ ирон æвзаджы ахыргæ нæн чингуытæм (5 – 11 къл .) Электронон ахуыргæнæн чингуытæ учебники «Ирон æвзаг» (5 – 11 къл.)

Ирон-уырыссаг æмæ уырыссаг-ирон дзырдуæттæ. Ирон æвзаджы æмбарынгæнæн дзырдуат.

Ирон æвзаджы орфографион дзырдуат.

Ирон æвзагъы орфографи æмæ пунктуацийы æгъдæуттæ.